

حقوق بین الملل خصوصی

جلد سوم

تعارض دادگاهها

تألیف:

دکتر بهشید ارفع‌نیا

استاد دانشگاه شهید بهشتی و آزاد تهران

انتشارات بهتاب

سرشناسه	ارفع نیا، بهشید ۱۳۲۶-
عنوان و نام پدیدآور	حقوق بین الملل خصوصی / تألیف بهشید ارفع نیا.
وضعیت ویراست	(ویراست ۱)
مشخصات نشر	تهران: بهتاب، ۱۳۷۶ -
مشخصات ظاهری	ج ۲: نمونه.
شابک	دوره: ۷-۲-۹۶۴-۹۱۵۱۴: ۷۵۰۰ ریال ج ۱: ۰-۰-۹۶۴-۹۱۵۱۴: ۷۰۰۰ ریال ج ۲: ۹-۱-۹۶۴-۹۱۵۱۴: ۱۰۰۰۰ ریال (ج ۲، چاپ سوم): ۶۸۰۰۰ ریال: ج ۳: ۷-۲۶-۷۲۴۱-۹۶۴-۹۷۸
یادداشت	پشت جلد به انگلیسی: B. Arfania. Private international law.
یادداشت	ج ۱ (چاپ سوم: ۱۳۷۸). ج ۲ (چاپ سوم: ۱۳۷۹).
یادداشت	ج ۳ (چاپ چهارم: ۱۳۸۰). ج ۳ (چاپ اول: ۱۳۹۱) (فپا).
یادداشت	کتابنامه
مندرجات	ج ۱: تابعیت، اقامتگاه، وضع بیگانگان. - ج ۲: تعارض قوانین و تعارض دادگاهها. - ج ۳: تعارض دادگاهها
موضوع	حقوق بین الملل خصوصی
رده بندی کنگره	۷ ۱۳۷۶ ح ۴ الف / ۰۴ ۲۷
رده بندی دیویی	۳۴۰/۹:
شماره کتابشناسی ملی	۶۵۹۰-۷۶ م.

انتشارات بهتاب

حقوق بین الملل خصوصی

جلد سوم

تعارض دادگاهها

دکتر بهشید ارفع نیا

نوبت چاپ: اول پاییز ۱۳۹۱

تیراژ: ۳۰۰۰

شابک: ۷-۲۶-۷۲۴۱-۹۶۴-۹۷۸

تلفن: ۸۸۱۰۰۸۹۵ - ۸۸۱۰۰۹۱۵

قیمت: ۶۸۰۰۰ ریال

فهرست مطالب

پیش‌گفتار.....	۸
مقدمه.....	۹
فصل اول - کلیات، قواعد و آیین دادرسی.....	۱۱
مبحث اول - کلیات و پیشینه تاریخی تعارض دادگاهها.....	۱۲
گفتار اول - کلیات راجع به صلاحیت دادگاهها.....	۱۳
۱-۱- تأثیر صلاحیت قضایی و صلاحیت قانونی در یکدیگر.....	۱۳
۱-۲- فواید تعیین صلاحیت بین‌المللی دادگاهها.....	۱۶
۱-۳- ماهیت صلاحیت بین‌المللی دادگاهها.....	۱۹
گفتار دوم - پیشینه تاریخی تعارض دادگاهها.....	۲۴
مبحث دوم - قواعد صلاحیت بین‌المللی دادگاهها.....	۲۵
گفتار اول - قواعد صلاحیت محلی.....	۲۶
۱-۱- دادگاه محل اقامت خوانده.....	۲۷
۱-۲- دادگاه محل سکونت خوانده.....	۲۸
۱-۳- دادگاه محل وقوع مال غیرمنقول.....	۳۰
۱-۴- دادگاه محل انعقاد یا اجرای قرارداد.....	۳۲
۱-۵- دادگاه آخرین اقامتگاه متوفی.....	۳۴
۱-۶- دادگاه مرکز اصلی شرکت.....	۳۷
گفتار دوم - قواعد خاص صلاحیت بین‌المللی.....	۳۹
۲-۱- مطرح بودن همان دعوا.....	۴۱
۲-۲- ارتباط دعاوی.....	۴۳
۲-۳- صلاحیت دادگاه محل اقامت خواهان.....	۴۸
۲-۴- ترکیه‌ی غیرمنقول.....	۵۰

۵۲.....	مبحث سوم - آیین دادرسی در حقوق بین‌الملل خصوصی.....
۵۵.....	گفتار اول - گستره قانون قراردادگاه.....
۵۵.....	۱-۱- دادخواست.....
۵۹.....	۱-۲- جریان دعوا.....
۶۲.....	۱-۳- حکم رأی آن.....
۶۳.....	گفتار دوم - مراحل مختلف دادرسی.....
۶۳.....	۱-۲- تشخیص مورد اختلاف.....
۶۴.....	۲-۲- رسیدگی به ادله‌ی دعوا.....
۶۶.....	۳-۲- یافتن حکم قضایی.....
۷۰.....	گفتار سوم - اصول آیین دادرسی.....
۷۰.....	۱-۳- تکلیف بودن قانون امری.....
۷۱.....	۲-۳- تکلیف نبودن قانون تفسیری.....
۷۲.....	۳-۳- حضوری بودن دادرسی.....
۷۳.....	فصل دوم - مصونیت‌های قضایی.....
۷۴.....	مبحث اول - مصونیت دولتها و رؤسای کشورهای بیگانه.....
۷۴.....	گفتار اول - مصونیت دولتهای بیگانه.....
۷۶.....	گفتار دوم - مصونیت رؤسای کشورهای بیگانه.....
۷۹.....	مبحث دوم - مصونیت مأمورین سیاسی و کنسولی.....
۷۹.....	گفتار اول - مصونیت مأمورین سیاسی.....
۹۱.....	گفتار دوم - مصونیت مأمورین کنسولی.....
۹۵.....	مبحث سوم - مصونیت سازمانهای بین‌المللی.....
۹۷.....	گفتار اول - سازمان ملل متحد.....
۹۷.....	۱-۱- مصونیت سازمان ملل متحد.....
۹۸.....	۲-۱- نمایندگان اعضای ملل متحد و کارمندان سازمان.....

۱-۳- کارشناسان سازمان ملل متحد.....	۱۰۰
گفتار دوم- دیوان بین‌المللی دادگستری.....	۱۰۰
فصل سوم - شناسایی و اجرای احکام خارجی و آرای داوری.....	۱۰۳
مبحث اول - پیشینه‌ی تاریخی و روشهای شناسایی و اجرای احکام خارجی.....	۱۰۵
گفتار اول - پیشینه‌ی تاریخی اجرای احکام خارجی.....	۱۰۵
گفتار دوم - روشهای مختلف شناسایی و اجرای احکام خارجی.....	۱۰۷
۱-۲- اقسام روشهای شناسایی و اجرای احکام خارجی.....	۱۰۷
۲-۲- برخی مطالب مؤثر در اجرای احکام خارجی.....	۱۰۹
مبحث دوم - اجرای احکام خارجی در ایران.....	۱۱۲
گفتار اول - پیشینه تاریخی اجرای احکام خارجی در ایران.....	۱۱۲
۱-۱- مقررات قانون مدنی.....	۱۱۵
۲-۱- مقررات بعضی عهدنامه‌ها.....	۱۱۶
۳-۱- نظر کمیسیون مشورتی اداره حقوقی دادگستری.....	۱۱۷
گفتار دوم - شرایط اجرای احکام خارجی در ایران.....	۱۱۹
مبحث سوم - ترتیب تقاضای اجرای حکم خارجی و آثار آن.....	۱۳۰
گفتار اول - مرجع تقاضای اجرای حکم خارجی و مذاکره لازم.....	۱۳۰
گفتار دوم - آثار اجرای حکم صادره از محاکم خارجی.....	۱۳۵
مبحث چهارم- اجرای احکام داوری و اسناد تنظیمی در خارج و اجرای احکام ایران در خارج.....	۱۳۸
گفتار اول - اجرای آرای داوری.....	۱۳۸
۱-۱- مقررات قانون آیین دادرسی.....	۱۴۱
۲-۱- قانون داوری تجاری بین‌المللی.....	۱۴۴
۳-۱- کنوانسیون شناسایی و اجرای احکام داوری خارجی نیویورک.....	۱۴۵
گفتار دوم - اجرای اسناد تنظیمی در خارج.....	۱۴۸
گفتار سوم - اجرای احکام ایران در خارج.....	۱۵۱
فهرست منابع.....	۱۵۴

پیش‌گفتار

با توجه به جهانی‌رشته‌ای حقوق بین‌الملل خصوصی نسبت به سایر رشته‌های حقوق در ایران، مطالعه و تحقیق در آن کمتر صورت گرفته است. گرچه در طی بیست و دو سالی که از تألیف دو جلد حقوق بین‌الملل خصوصی و متجاوز از پانزده چاپ مجدد برای هر یک از دو جلد، با چندین بار اصلاحات توسط نگارنده می‌گذرد، خوشبختانه تعداد کتب و منابع ارزنده در این رشته از حقوق بیشتر شده، اما باز هم تعارض دادگاهها در بین سایر موضوعات حقوق بین‌الملل خصوصی موقوف مانده و حقوقدانان کمتر بدان پرداخته‌اند.

از این رو بر آن شدم تا با تکمیل قسمت آخر جلد دوم (تعارض قوانین و تعارض دادگاهها) که از سال ۱۳۶۹ تنها منبع راجع به تعارض دادگاهها محسوب می‌شود و تنظیم آن به صورت کتابی مستقل، تعارض دادگاهها و مسایل جانبی آن، مانند اجرای آرای دآوری و اجرای اسناد تنظیم شده در خارج را مورد بررسی و توجه بیشتر قرار دهم تا شاید انگیزه‌ای باشد برای کسانی که در نظر دارند در این زمینه تحقیق و تفحص بیشتری بنمایند. با اذعان بر این‌که این اثر تنها اولین قدم در این راه است، از پژوهش‌گران، دانشجویان و اساتید ارجمند درخواست می‌کنم از راهنمایی نگارنده در جهت تکمیل آن خودداری ننمایند و تا حد امکان نظرات ارشادی خود را اعلام فرمایند.

بهشید ارفع‌نیا

مقدمه

مسئله تعارض دادگاهها^۱ زمانی مطرح می‌شود که یک رابطه‌ی حقوق خصوصی به دلیل دخالت یک یا چند عامل خارجی به دو یا چند کشور ارتباط پیدا کند. در مسایل بین‌المللی، علاوه بر تعارضی که بین قوانین به وجود می‌آید و شرایط و قواعد و مسایل مربوط به آن، در جلد دوم به تفصیل مورد بحث قرار گرفت، بین صلاحیت دادگاهها نیز تعارض حاصل می‌شود. به این ترتیب که هنگامی که در مورد موضوعی، مربوط به حقوق خصوصی، که در آن عامل خارجی وجود دارد، اختلافی روی می‌دهد باید دانست در مقابل کدام دادگاه باید اقامه‌ی دعوا کرد و از بین دو یا چند کشوری که در این موضوع خاص دخالت دارند، دادگاه کدام یک صالح برای رسیدگی به دعوا خواهد بود.

^۱ Conflit des juridictions.